

2.2 Midden-Oosterse Handschriften & Oude Drukken *(het CVP heeft betrekking op de Bijzondere Collecties)*

Geschiedenis

De basis voor deze collectie werd gelegd in de zeventiende eeuw door drie grondleggers. De humanist en Leidse hoogleraar **Josephus Justus Scaliger** (1540-1609) was de eerste wetenschapper die bij zijn dood zijn collectie Midden-Oosterse handschriften en boeken aan de Universiteit Leiden naliet. Daaronder bevonden zich boeken in het Arabisch, Hebreeuws, Ethiopisch en andere talen. De volgende belangrijke aanwinst was die van de Leidse arabist en wiskundige **Jacobus Golius** (1596-1667). Tijdens zijn reizen in het Midden-Oosten verzamelde hij meer dan tweehonderd Midden-Oosterse handschriften voor de Universiteit Leiden. De focus van Golius was op handschriften over verschillende wetenschappen, zoals wiskunde, farmacologie, geografie en geneeskunde, maar hij had ook veel interesse voor linguïstiek. De derde grondlegger van de collectie was **Levinus Warner** (ca. 1618 – 1665), resident van de Nederlandse Republiek aan het hof van de Osmaanse sultan in Istanbul. In 1665 liet hij zijn privécollectie van ca. 1000 Midden-Oosterse handschriften in het Arabisch, Perzisch, Osmaans Turks, en Hebreeuws na aan de Leidse academie onder de naam 'Legatum Warnerianum'. Deze drie verzamelingen bepaalden het traject van de Leidse Midden-Oosterse collectie, met haar focus op verschillende talen, regio's en culturen van het Midden-Oosten.

De grondleggers van de Midden-Oosterse collectie hadden een aantal nuchtere doelen voor ogen: het bestuderen van het Arabisch en andere semitische talen zoals Ethiopisch en Syrisch als zusters talen van het Hebreeuws om de Bijbelstudie te bevorderen en het verwerven van kennis over de islamitische wereld, inclusief het Midden-Oosten, Noord-Afrika en Centraal en Zuid-Azië. Deze gebieden werden gezien als een belangrijke politieke en commerciële partners van de jonge Nederlandse Republiek. Daartoe was niet alleen kennis van het Arabisch noodzakelijk, maar ook van het (Osmaans) Turks en het Perzisch. Dankzij de collectie Midden-Oosterse handschriften en boeken en in combinatie met de wetenschappelijke studie van Midden-Oosterse talen ontwikkelde Leiden zich binnen Nederland in korte tijd tot een uniek centrum niet alleen van oosterse wetenschap, maar ook van oosterse boekdrukkunst en boekhandel.

Positionering

Deze collectie is van internationaal topniveau. Ook de collectie oude drukken op dezelfde taalgebieden is van internationaal belang, met name op het gebied van de oosterse drukkunst in Nederland. De UBL bezit de grootste collectie van Nederland op het gebied van de talen en culturen van de Midden-Oosterse en islamitische wereld.

Collectieprofiel

De Universiteit Leiden kent sinds het eind van de 16^e eeuw een langdurige en continue traditie van oriëntalistiek. Dat vertaalt zich met name in de collectie handschriften in verschillende talen van het Midden-Oosten, waaronder Arabisch, Perzisch, Turks, Berbertalen, Hebreeuws, Ethiopisch, Syrisch en Armeens. De collectie bevat veel handschriften en oude drukken van de drie abrahamitische religies – jodendom, christendom, en islam, maar de collectie is ook bekend voor haar handschriftelijke schatten van Midden-Oosterse literatuur, geschiedenis, en wetenschap.

De collectie westerse oriëntalistiek vormt de ruggengraat van de collectie bijzondere oosterse gedrukte werken, naast de producten van de relatief jonge boekdrukkunst uit het Midden-Oosten (vanaf de 18e eeuw). De Hebreeuwse handschriften maken onderdeel uit van het joodse geschreven erfgoed. Ze zijn zonder uitzondering van westerse oorsprong, maar worden door hun taal en inhoud tot de oriëntalia gerekend.

Een relatief nieuwe ontwikkeling (de laatste 20 jaar) is de aanschaf van islamitische handschriften (voornamelijk Arabisch, Perzisch en Urdu) uit India en Pakistan. Dit nieuwe aanschafbeleid past goed bij de nieuwe wetenschappelijke trends, die de Indische Oceaan als uitgangspunt nemen.

Incidenteel worden oude oriëntalistische drukken aangeschaft of als geschenk aanvaard, vooral als er een directe band met de Nederlandse wetenschapsbeoefening is.